

וּבִשְׁעָתָא דְזַמִּין קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא לְמַפְקֵד
עַל עַמֵּיהּ, כְּנִסְתַּיִשְׂרָאֵל תִּיתּוּב מִן
גְּלוּתָא בְּקִדְמִיתָא (אמר ליה קדשא בריך הוא) תִּיהֵךְ
לְבֵיתָא, בְּגִין דְּבֵית הַמְּקֻדָּשׁ יִתְבַּנֵּי בְּקִדְמִיתָא,
וְיִימָא לָהּ קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא קוּמֵי מַעְפְּרָא.
הִיא תַּבַּת וְאִמְרָה לְאֵן אֲתֵר אֵיהֵךְ, בֵּיתָאֵי חֲרִב
הֵיכְלֵי אַתּוּקֵד בְּנוּרָא.

עַד דְּקְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא יִבְנֵי בֵּי מְקֻדָּשָׁא
בְּקִדְמִיתָא וְיִתְקִין הֵיכְלָא וְיִבְנֵי קִרְתָּא
דִּירוּשָׁלַם, וְלִבְתֵּר יוֹקִים לָהּ מַעְפְּרָא. הָדָא
הוּא דְכְּתִיב (תהלים קמז) בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַם יִי וְגו'.
בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַם בְּקִדְמִיתָא וְלִבְתֵּר נְדָחֵי יִשְׂרָאֵל
יְכַנְּס, וְיִימָא לָהּ (ישעיה נב) הַתְּנַעֲרֵי מַעְפְּרֵי קוּמֵי
שְׂבִי יְרוּשָׁלַם וְגו'. וְיִתְפַּנֵּישׁ גְּלוּתֵהוּן
דִּישְׂרָאֵל. הָדָא הוּא דְכְּתִיב בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַם יִי,
בְּקִדְמִיתָא, וְלִבְתֵּר נְדָחֵי יִשְׂרָאֵל יְכַנְּס. וְכַדִּין
הָרוּפָא לְשִׁבּוּרֵי לֵב וּמְחַבֵּשׁ לְעַצְבוֹתֵם דָּא
תַּחֲיִית הַמְּתִים. וְכְּתִיב, (יחזקאל לו) וְאֵת רוּחֵי אֶתָּן
בְּקַרְבְּכֶם וְעָשִׂיתִי אֵת אֲשֶׁר בְּחַקֵּי תַלְכוּ וְגו'.
בְּרוּךְ יִי לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן: (ע"כ פֵּרֶשֶׁת חַיִּי שְׂרָה).

פֵּרֶשֶׁת תּוֹלְדוֹת

וְאַלְהָה (בראשית כח) תּוֹלְדוֹת יִצְחָק וְגו'. פִּתַּח רַבִּי
חֲזִיָּא וְאָמַר (תהלים קו) מִי יִמְלֵל גְּבוּרוֹת יִי
יִשְׁמִיעַ כָּל תְּהֵלְתּוֹ. תָּא חֲזִי, כַּד בַּעַא קְדָשָׁא
בְּרִיךְ הוּא וְסָלִיק בְּרַעוּתָא קַמֵּיהּ לְמַבְרִי
עַלְמָא, הָוָה מְסַתְּפַל בְּאוּרֵייתָא, וּבְרָא לֵיהּ,
וּבְכָל עוֹבְדָא וְעוֹבְדָא דְבְרָא קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא
בְּעַלְמָא הָוָה מְסַתְּפַל בְּאוּרֵייתָא, וּבְרָא לֵיהּ.
הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (משלי ח) וְאַהֲיָה אֶצְלוֹ אָמוֹן
וְאַהֲיָה (דף קלד ע"ב) שַׁעֲשׂוּעִים יוֹם אַל תִּקְרִי
אָמוֹן, אֶלָּא אָמֵן.

כַּד בַּעַא לְמַבְרִי אָדָם אִמְרָה תּוֹרָה קַמֵּיהּ, אִי
בְּשַׂרְצָה לְבָרָא אָדָם, אִמְרָה הַתּוֹרָה לְפָנָיו: אִם הָאָדָם יִבְרָא

וּבִשְׁעָה שְׁעֵתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא לְפָקֵד אֶת עַמוֹ, כְּנִסְתַּיִשְׂרָאֵל
תִּשׁוּב מִן הַגְּלוּת
בְּרָאשׁוֹנָה. [אומר ליה הקדוש ברוך הוא]:
תִּלְכִי לְבֵית פְּדֵי שְׂבִית הַמְּקֻדָּשׁ
יִבְנֶה בְּהַתְּחִלָּה. וְיֹאמֶר לָהּ
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: קוּמֵי מִן
הַעֲפָר. הִיא שְׂבָה וְאוּמְרַת:
לְאִיזָה מְקוּם אֵלֶיךָ? בֵּיתִי חֲרִב,
וְהֵיכְלִי נִשְׂרַף בָּאֵשׁ.

עַד שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִבְנֶה אֶת
בֵּית הַמְּקֻדָּשׁ בְּרָאשׁוֹנָה וְיִתְקִין
אֶת הֵיכְלָל וְיִבְנֶה אֶת קִרְיַת
יְרוּשָׁלַם, וְאַחַר כֵּן יִקַּם אוֹתָהּ
מִן הַעֲפָר. זֶהוּ שְׂפָתוֹב (תהלים קמז)
בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַם ה' וְגו'. בּוֹנֵה
יְרוּשָׁלַם בְּרָאשׁוֹנָה, וְאַחַר כֵּן
נְדָחֵי יִשְׂרָאֵל יְכַנְּס. וְיֹאמֶר לָהּ:
(ישעיה נב) הַתְּנַעֲרֵי מַעְפְּרֵי קוּמֵי שְׂבִי
יְרוּשָׁלַם וְגו'. וְיִכַנְּס אֶת גְּלוּיֹת
יִשְׂרָאֵל. זֶהוּ שְׂפָתוֹב בּוֹנֵה
יְרוּשָׁלַם ה' - בְּרָאשׁוֹנָה, וְאַחַר
כֵּן - נְדָחֵי יִשְׂרָאֵל יְכַנְּס. וְאֵז
הָרוּפָא לְשִׁבּוּרֵי לֵב וּמְחַבֵּשׁ
לְעַצְבוֹתֵם, זֶה תַּחֲיִית הַמְּתִים,
וְכַתּוּב (יחזקאל לו) וְאֵת רוּחֵי אֶתָּן
בְּקַרְבְּכֶם וְעָשִׂיתִי אֵת אֲשֶׁר בְּחַקֵּי
תַלְכוּ וְגו'. בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן
וְאָמֵן.

פֵּרֶשֶׁת וְאַלְהָה תּוֹלְדוֹת יִצְחָק
וְאַלְהָה תּוֹלְדוֹת יִצְחָק וְגו'. פִּתַּח
רַבִּי חֲזִיָּא וְאָמַר, (תהלים קו) מִי
יִמְלֵל גְּבוּרוֹת ה' יִשְׁמִיעַ כָּל
תְּהֵלְתּוֹ. בָּא רָאָה, כְּשַׂרְצָה
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְעָלָה בְּרַצּוֹן
לְפָנָיו לְבָרָא אֶת הָעוֹלָם, הָיָה
מְסַתְּפַל בַּתּוֹרָה וּבּוֹרָא אוֹתוֹ,
וּבְכָל מַעֲשֵׂה וּמַעֲשֵׂה שְׂבָרָא
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָם, הָיָה
מְסַתְּפַל בַּתּוֹרָה וּבּוֹרָא אוֹתוֹ. זֶהוּ
שְׂפָתוֹב (משלי ח) וְאַהֲיָה אֶצְלוֹ
אָמוֹן וְאַהֲיָה שַׁעֲשׂוּעִים יוֹם יוֹם.
אַל תִּקְרִי אָמוֹן אֶלָּא אָמֵן.

וְאַחַר כֵּן יִחַטָּא וְאַתָּה תְּדוֹן אוֹתוֹ,

למה יהיו מעשי ידך לחנם, שהרי לא יוכל לסבל את דינך? אמר לה הקדוש ברוך הוא: הנה תקנתי תשובה טרם שבראתי את העולם. אמר הקדוש ברוך הוא לעולם בשעה שעשה אותו וברא את האדם, אמר לו: עולם, עולם, אתה וחקותיך לא יתקיימו אלא על התורה.

ובימים כן בראתי כף את האדם, כפי שיתעסק בה, ואם לא - הריני מחזירך לתהו ובהו, והכל בשביל האדם קים. זהו שכתוב (ישעיה מה) אנכי עשיתי ארץ ואדם עליה בראתי. והתורה עומדת ומכריזה לפני בני אדם כפי שיתעסקו וישתדלו בה, ואין מי שירכין אונן.

בא ראה, כל מי שמשתדל בתורה, מקים העולם ומקיים כל מעשה ומעשה על תקונו כראוי, ואין לה כל איבר ואיבר באדם שאין כנגדו בריה בעולם. שהרי כמו שאדם נחלק לאיברים, וכלם עומדים דרגות על דרגות מתקנים אלו על אלו וכלם גוף אחד - כך גם העולם, כל אותם בריות כלם איברים איברים ועומדים אלו על אלו, וכאשר כלם מתקנים - הנה גוף [אחד] ממש.

והכ"ל כמו שהתורה. שהרי כל התורה איברים ופרקים ועומדים אלו על אלו, וכשכלם נתקנים - נעשים גוף אחד. כיון שדוד הסתפל במעשה הזה, פתח ואמר, (תהלים קד) מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית מלאה הארץ קניינך.

בתורה כל הסודות עליונים חתומים שלא יכולים להשיג. בתורה כל אותם דברים עליונים שהתגלו ולא התגלו. בתורה הם כל הדברים שלמעלה ולמטה.

בר נש יתברי, ולבתר יחטי ואנת תידון ליה, אמאי יהון עובדי ידך למגנא, דהא לא ייכול למסבל דינך. אמר ליה קדשא בריך הוא, הא אתקינת תשובה עד לא בראתי עלמא, אמר קדשא בריך הוא לעלמא בשעתא דעבד ליה וברא לאדם, אמר ליה, עלמא עלמא, אנת ונימוסף לא קיימין אלא על אורייתא.

ובגין כך בראתי ליה לאדם כך, בגין דיתעסק בה. ואי לאו, הא אנא אהדר לה לתהו ובהו וכלא בגיניה דאדם קיימא, הדא הוא דכתיב, (ישעיה מה) אנכי עשיתי ארץ ואדם עליה בראתי. ואורייתא קיימא ומכריזה קמיהו דבני נשא, בגין דיתעסקו וישתדלו בה ולית מאן דירכין אודניה.

תא חזי, כל מאן דאשתדל באורייתא איהו קיים עלמא, וקיים כל עובדא ועובדא על תקוניה פדקא יאות, ולית לה כל שייפא ושייפא דקיימא ביה בכר נש, דלא הוי לקבליה בריה בעלמא. דהא כמה דבר נש איהו מתפליג שייפין, וכלהו קיימין דרגין על דרגין מתתקנין אלין על אלין וכלהו חד גופא, הכי נמי עלמא, כל אינון בריין פלהו שייפין שייפין, וקיימין אלין על אלין, וכד מתתקנן פלהו, הא (סד) גופא ממש.

ובלא כגוונא דאורייתא, דהא אורייתא פלא שייפין ופרקין, וקיימין אלין על אלין, וכד מתתקנן פלהו, אתעבידו חד גופא. כיון דאסתפל דוד בעובדא דא, פתח ואמר, (תהלים קד) מה רבו מעשיך יי כלם בחכמה עשית מלאה הארץ קניינך.

באורייתא אינון כל רזין עלאין חתימין דלא יכלין לאתדפקא, באורייתא כל אינון מלין עלאין, דאתגליין ולא אתגליין,

בְּאוֹרֵייתָא אֵינוֹן כָּל מְלִין דְּלַעֲיִלָא וְלִתְתָא, כָּל מְלִין דְּעִלְמָא דִּין, וְכָל מְלִין דְּעִלְמָא דְאַתִּי בְּאוֹרֵייתָא אֵינוֹן, וְלִית (דף קלה ע"א) מָאן דִּישְׁגַח וַיִּדַע לוֹן, וּבְגִין כְּךָ פְּתִיב, (תהלים קו) מִי יִמְלֵל גְּבוּרוֹת יְיָ יִשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ.

תָּא חֲזִי אַתָּא שְׁלֵמָה וּבְעָא לְמִיקָם עַל מְלוֹי דְּאוֹרֵייתָא, וְעַל דְּקִדּוּקֵי אוֹרֵייתָא, וְלֹא יִכִּיל, אָמַר (קהלת ז) אָמַרְתִּי אַחַפְכָּמָה וְהִיא רְחוּקָה מִמְּנִי. דוֹד אָמַר, (תהלים קיט) גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרַתְךָ.

תָּא חֲזִי, פְּתִיב בְּשְׁלֵמָה (מלכים א ה) וַיִּדְבֵר שְׁלֵשֶׁת אֲלָפִים מְשָׁל וַיְהִי שִׁירוֹ חֲמִשָּׁה וְאַלְף. וְהָא אוֹקְמוּהָ. דְּחֲמִשָּׁה וְאַלְף טְעָמִים הוּוּ בְּכָל מְשָׁל וּמְשָׁל דְּהָוָה אָמַר. וּמָה שְׁלֵמָה דְּאִיהוּ בְּשֵׁר וְדָם כְּךָ הוּוּ בְּמְלוֹי, מְלִין דְּאוֹרֵייתָא דְּקָאֵמַר קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַל אַחַת פְּמָה וּכְפָמָה, דְּבְכָל מְלָה וּמְלָה אֵית בָּהּ פְּמָה מְשָׁלִים, פְּמָה שִׁירִין, פְּמָה תְּשַׁבְּחָן, פְּמָה רְזִין עֲלָאִין, פְּמָה חֲכָמָן וְעַל דָּא כְּתִיב מִי יִמְלֵל גְּבוּרוֹת יְיָ.

תָּא חֲזִי, מָה כְּתִיב לְעִילָא, (בראשית כה) וְאַלְה תּוֹלְדוֹת יִשְׁמַעְאֵל, דְּאֵינוֹן תְּרִיסַר נְשִׂיאִין, לְבַתֵּר אָמַר וְאַלְה תּוֹלְדוֹת יִצְחָק, סְלָקָא דְּעַתְּךָ דְּכִינוֹן דְּכְתִיב בֵּיהּ בִּישְׁמַעְאֵל דְּאוֹלִיד תְּרִיסַר נְשִׂיאִין, וַיִּצְחָק אוֹלִיד תְּרִין בְּנִין, דְּדָא אֶסְתֵּלֵק וְדָא לָא אֶסְתֵּלֵק. עַל דָּא כְּתִיב מִי יִמְלֵל גְּבוּרוֹת יְיָ, דָּא יִצְחָק, וַיִּצְחָק אֶפִּיק לִיהּ לְיַעֲקֹב דְּהָוָה אִיהוּ בְּלַחֲדוּי יִתִּיר מִכְּלָהוּ, דְּאוֹלִיד תְּרִיסַר שְׁבָטִין, קִיּוּמָא דְּלַעֲיִלָא וְתִתָּא. אַבְל יִצְחָק לְעִילָא בְּקִדּוּשָׁה עֲלָאָה (ס"א וַיִּשְׁמַעְאֵל) וְעִשׂוֹ לְתִתָּא, וְעַל דָּא כְּתִיב, מִי יִמְלֵל גְּבוּרוֹת יְיָ יִשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ, דָּא יַעֲקֹב כִּד אֶתְדַבֵּק שְׁמִשָּׂא

כָּל הַדְּבָרִים שֶׁל הָעוֹלָם הֵזָה וְכָל הַדְּבָרִים שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא הֵם בְּתוֹרָה, וְאֵין מִי שְׁמַשְׁגִּיחַ וּמְפִיר אוֹתָם. וּמִשּׁוֹם כְּךָ פְּתוּב (תהלים קו) מִי יִמְלֵל גְּבוּרוֹת ה' יִשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ.

בַּא רְאָה, בַּא שְׁלֵמָה וּבְקִשׁ לְעַמֵּד עַל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה וְעַל דְּקִדּוּקֵי הַתּוֹרָה וְלֹא יִכֵּל. אָמַר, אָמַרְתִּי אַחַפְכָּמָה וְהִיא רְחוּקָה מִמְּנִי. דוֹד אָמַר, (תהלים קיט) גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרַתְךָ.

בַּא רְאָה, פְּתוּב בְּשְׁלֵמָה (מלכים א-ה) וַיִּדְבֵר שְׁלֵשֶׁת אֲלָפִים מְשָׁל וַיְהִי שִׁירוֹ חֲמִשָּׁה וְאַלְף. וְהָרִי בְּאוֹרוֹהוּ שְׁחֲמִשָּׁה וְאַלְף טְעָמִים הִיוּ בְּכָל מְשָׁל וּמְשָׁל שְׁהִיָּה אוֹמַר. וּמָה שְׁלֵמָה, שְׁהוּא בְּשֵׁר וְדָם, כְּךָ הִיוּ בְּדְבָרָיו - דְּבָרֵי הַתּוֹרָה שְׁאֵמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל אַחַת פְּמָה וּכְפָמָה שְׁבְכָל דְּבַר וְדְבַר יֵשׁ בּוֹ פְּמָה מְשָׁלִים, פְּמָה שִׁירִים, פְּמָה תְּשַׁבְּחוֹת, פְּמָה סוּדוֹת עֲלִיוֹנִים, פְּמָה חֲכָמוֹת, וְעַל כֵּן פְּתוּב מִי יִמְלֵל גְּבוּרוֹת ה'.

בַּא רְאָה מָה פְּתוּב לְמַעְלָה, וְאַלְה תּוֹלְדוֹת יִשְׁמַעְאֵל. שְׁהֵם שְׁנַיִם עֶשֶׂר נְשִׂיאִים. אַחַר כְּךָ אָמַר וְאַלְה תּוֹלְדוֹת יִצְחָק. הַתְּעֵלָה עַל דְּעַתְּךָ שְׁפְתוּב בּוֹ בִּישְׁמַעְאֵל שְׁהוֹלִיד שְׁנַיִם עֶשֶׂר נְשִׂיאִים וַיִּצְחָק הוֹלִיד שְׁנַיִם בְּנִים, שְׁזָה הַתְּעֵלָה וְזָה לֹא הַתְּעֵלָה? עַל כֵּן פְּתוּב מִי יִמְלֵל גְּבוּרוֹת ה'. זֶה יִצְחָק. וַיִּצְחָק הוֹצִיא אֶת יַעֲקֹב, שְׁהוּא הֵיזָה לְבִדּוֹ יוֹתֵר מִכָּלֵם, שְׁהוֹלִיד שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁבָטִים, הַקִּיּוּם שֶׁל מַעְלָה וּמִטָּה. אַבְל יִצְחָק לְמַעְלָה בְּקִדּוּשָׁה עֲלִיוֹנָה, [וַיִּשְׁמַעְאֵל] וְעִשׂוֹ לְמִטָּה, וְעַל כֵּן פְּתוּב מִי יִמְלֵל גְּבוּרוֹת ה' יִשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ. זֶה יַעֲקֹב. כְּשֶׁנִּדְּבַק הַשֵּׁם בְּלִבָּהּ,

בְּסִיּוּמָא פְּמָה כְּכַבֵּיא נְהִירִין מְנִייהוּ.
וְאַלְהָ תוּלְדוֹת יִצְחָק בֶּן אַבְרָהָם. (בראשית כה)
אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מָאִי שְׁנָא דְעַד הַכָּא
לֹא כְתִיב בֶּן אַבְרָהָם וְהִשְׁתָּא אָמַר, אֲלֵא אָף
עַל גַּב דְּכְתִיב וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יִצְחָק בְּנוֹ,
הִשְׁתָּא דְמִית אַבְרָהָם דִּיּוֹקְנִיה הָוָה בִּיהּ,
וְאִשְׁתָּאֵר בִּיהּ בִּיִצְחָק, דְּכָל מָאן דְּחָמִי
לְיִצְחָק הָוָה אָמַר דָּא אַבְרָהָם וְדָאִי, וְהָוָה
סְהִיד וְאָמַר (בראשית כה) אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת
יִצְחָק.

רַבִּי יִצְחָק קָם לִילֵיא חַד (דף קלה ע"ב) לְמַלְעִי
בְּאוּרִייתָא, וְרַבִּי יְהוּדָה קָם בְּקֶסְרוּי,
בְּהֵיא שְׁעֵתָא. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵיקוּם
וְאִיזִיל לְגַבֵּי רַבִּי יִצְחָק, וְאֲלַעֵי בְּאוּרִייתָא
וְנִתְחַבֵּר כְּחַדָּא. אֲזַל עִמֵּיהּ חֲזַקְיָה בְּרִיהּ
דְּהָוָה רַבֵּיא. פַּד קָרִיב אַבְבָּא, שְׁמַע לִיהּ
לְרַבִּי יִצְחָק דְּהָוָה אָמַר, וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת
אַבְרָהָם וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יִצְחָק בְּנוֹ וַיֵּשֶׁב
יִצְחָק עִם בְּאֵר לַחֵי רוּאִי, הָאִי קָרָא לָאו
רִישִׁיָּה סִיפִיָּה וְלָאו סִיפִיָּה רִישִׁיָּה, מָאִי שְׁנָא
דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲצַטְרִיךְ לְבָרְכָא לִיהּ
לְיִצְחָק, בְּגִין דְּאַבְרָהָם לֹא בְּרַכִּיָּה. מָאִי
טַעְמָא, מִשּׁוּם דְּלֹא יִתְבָּרַךְ עֲשׂוּ, וְעַל דָּא
סְלִיקוּ אֵינּוּן בְּרַכָּאן לְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא,
וְאוּקְמוּהָ. וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם בְּאֵר לַחֵי רוּאִי,
מָאִי לַחֵי רוּאִי, אֲלֵא דְאַתְחַבֵּר בָּהּ בְּשִׁכְנֵתָא,
בְּרִיא דְמַלְאָךְ קָיִמָא אַתְחַזִּי עֲלֵיהּ, כְּתַרְגוּמוֹ,
וּבְגִין כֶּף בְּרַכִּיָּה.

אַרְהָבִי, בְּטַשׁ רַבִּי יְהוּדָה אַבְבָּא וְעָאֵל,
וְאַתְחַבְרוּ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הִשְׁתָּא
זְווגָא דְשִׁכְנֵתָא בְּהַדָּן. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הָאִי
בְּאֵר לַחֵי רוּאִי דְקָאמְרַתְּ שְׁפִיר, אֲבָל בְּמַלְהָ
אַשְׁתַּמַּע. פְּתַח וְאָמַר, (שיר השירים ד) מַעְזֵן גְּנִים

כְּמָה כּוֹכְבִים מְאִירִים מֵהֶם.
וְאַלְהָ תוּלְדוֹת יִצְחָק בֶּן אַבְרָהָם.
אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מָה שׁוֹנָה שְׁעַד כָּאן
לֹא כְתוּב בֶּן אַבְרָהָם וְכַעַת אָמַר?
אֲלֵא אָף עַל גַּב שְׁפַתּוֹב וַיְבָרֶךְ
אֱלֹהִים אֶת יִצְחָק בְּנוֹ, כַּעַת שְׁמַת
אַבְרָהָם, דְּמוֹתוֹ הִיָּתָה בּוֹ, וְנִשְׁאַרְהּ
בְּיִצְחָק. שְׁפַל מִי שְׂרָאָה אֶת יִצְחָק,
הִיָּה אוֹמַר זֶה וְדָאִי אַבְרָהָם, וְהִיָּה
מַעֲיַד וְאוֹמַר, אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת
יִצְחָק.

רַבִּי יִצְחָק קָם לִילֵה אַחַד לַעֲסַק
בְּתוּרָה, וְרַבִּי יְהוּדָה קָם בְּקִיסְרִיָּה
בְּשַׁעָה הַהִיא. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה,
אָקוּם וְאַלְךְ לְרַבִּי יִצְחָק, וְאַעֲסַק
בְּתוּרָה וְנִתְחַבֵּר יַחַד. הֲלֵךְ עִמּוֹ
חֲזַקְיָה בְּנוֹ, שְׁהִיָּה יָלֵד. כְּשֶׁקָּרַב
לְשַׁעַר, שְׁמַע אֶת רַבִּי יִצְחָק שְׁהִיָּה
אוֹמַר, וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת אַבְרָהָם
וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יִצְחָק בְּנוֹ וַיֵּשֶׁב
יִצְחָק עִם בְּאֵר לַחֵי רוּאִי. הַפְּסוּק
הַזֶּה אֵינּוּ רִאשׁוֹ סוּפּוֹ, וְאֵינּוּ סוּפּוֹ
רִאשׁוֹ. מָה שׁוֹנָה שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא הַצָּרֶךְ לְבָרֶךְ אֶת יִצְחָק מִשּׁוּם
שְׁאַבְרָהָם לֹא בְּרַךְ אוֹתוֹ? מָה
הַטַּעַם? מִשּׁוּם שְׁלֵא יִתְבָּרַךְ עֲשׂוּ,
וְעַל כֵּן עָלּוּ אוֹתָן בְּרַכּוֹת לְקַבְּ"ה,
וּבְאַרוּהוּ. וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם בְּאֵר
לַחֵי רוּאִי, מָה זֶה לַחֵי רוּאִי? אֲלֵא
שְׁהַתְחַבֵּר עִם הַשְּׁכִינָה, הַבְּאֵר שֶׁל
מַלְאָךְ הַבְּרִית נִרְאָה עֲלֵיהּ
כְּתַרְגוּמוֹ, וּמִשּׁוּם כֶּף בְּרַכּוֹ.

בֵּינְתַיִם דְּפַק רַבִּי יְהוּדָה בְּשַׁעַר
וְנִכְנַס, וְהִתְחַבְּרוּ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק,
כַּעַת זְווגָא דְשִׁכְנֵתָא עִמְנוּ. אָמַר רַבִּי
יְהוּדָה, הַבְּאֵר לַחֵי רוּאִי הַזֶּה
שְׁאַמְרַת - יָפָה, אֲבָל בְּדַבְּרֵי נִשְׁמַע.
פְּתַח וְאָמַר, (שיר ד) מַעְזֵן גְּנִים בְּאֵר
מִיָּם חַיִּים וְנִזְלִים מִן לְבַנּוּן.
הַפְּסוּק הַזֶּה נִתְבָּאֵר, אֲבָל הִנֵּה
כְּרִישׁוּהוּ, מַעְזֵן גְּנִים - זֶה אַבְרָהָם.
בְּאֵר מִיָּם חַיִּים - זֶה יִצְחָק. וְנִזְלִים

בְּאֵר מִיָּם חַיִּים וְנִזְלִים מִן